

PhDr. Mgr. Soňa Chaloupková, Ph.D.

Jaro 2012, Pdf MU

e-mail: chaloupkova@ped.muni.cz

Speciálně pedagogická diagnostika psychopedická

Se zaměřením na žáky s lehkým mentálním postižením

Diagnostika - vymezení

- Diagnostika je proces, jehož cílem je získat o objektu diagnostikování co nejhlubší a nejkompexnější poznatky, které napomáhají formulovat závěry a vedou k vyvození *diagnózy* jako výsledku diagnostiky.

- **Diagnostika se snaží odpovědět na následující otázky:**

- ✓ **Co** (je předmětem a systémem diagnostiky)
- ✓ **Kdo** (realizuje diagnostiku)
- ✓ **Kde** (se diagnostika realizuje)
- ✓ **Jak** (jakými prostředky se diagnostika realizuje)

Diagnostika - vymezení

- V případě osob s mentálním postižením hovoříme o *speciálně pedagogické (psychopedické) diagnostice*, jež se zabývá rozpoznáním podmínek, prostředků, efektivity edukace, sociální terapií a akulturací klientů s mentálním či jiným duševním postižením.
- Důležitou charakteristikou diagnostiky je *komplexní interdisciplinární přístup*. Jedná se především o týmovou spolupráci lékaře, psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka či dalších odborníků.
- Nejfrekventovanější je spojení *speciálního pedagoga a psychologa*, podílí se také pedopsychiatr, neurolog, logoped.

Diagnostika - vymezení

- *psycholog* při diagnostice soustředí zejména na psychické vlastnosti, procesy, stavy a postoje k postižení.
- *speciální pedagog* se zaměřuje na úroveň i kvalitu vzdělání, výchovy a možnosti zařazení do společnosti.
- Lékař stanoví druh choroby s cílem úspěšné léčby či vyléčení (aspekt biologický).

- Psycholog vyšetřuje osobnost žáka s postižením (aspekt psychologický).
- Sociální pracovník se soustředí na analýzu sociálních faktorů (rodina, školní prostředí, širší sociální prostředí), které ovlivnily utváření osobnosti i výchovu, a tím postoje, chování a vztah jedince k okolnímu světu i k sobě.

Diagnostika - vymezení

- Cílem speciálního pedagoga v oblasti speciálně pedagogické diagnostiky je optimalizace výchovně vzdělávacího procesu.
- Tedy poznání charakteristických znaků a vlastností jedince s postižením a jejich projevů v procesu výchovy a vzdělávání.
- Následně na základě diagnózy vytvořit prognózu s vymezením potencionálních možností jedince, kterých může za určitých podmínek dosáhnout.
- Poté lze pomocí individuálně aplikovatelného výchovného a didaktického programu a s použitím speciálních metod zvýšit efektivitu výchovy a vzdělávání jako prostředku socializace.

Diagnostika - vymezení

- Psychopedická diagnostika by se měla zaměřovat především na individuální schopnosti jedince, jeho silné stránky, a ne pouze na to, co člověk neumí a srovnání výkonu daného jedince s výsledky běžné populace.
- Současné pojetí diagnostiky koresponduje se současným pojetím osobnosti člověka s mentálním postižením, ve kterém respektujeme jedince s mentálním postižením jako osobnost s potenciálem dalšího vývoje.
- V České republice provádění komplexní diagnostiku žáka (speciálně pedagogickou a psychologickou) *speciálně pedagogická centra SPC* (Příloha č. 2 k vyhlášce č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Diagnostika - principy

- Komplexní přístup.
- Etiologické hledisko – preference kauzální diagnostiky

(zaměřujeme se na příčiny stavu), před symptomatikou.

- Longitudinální princip – diagnostika nesmí být ovlivněna aktuálním stavem klienta (vhodná je diagnostika ve škole).
- Princip dynamiky – neexistuje „diagnóza jednou provždy“, společně s uplatněním principu individuálního přístupu zabraňuje mechanickému provádění diagnostiky.

Diferenciální diagnostika

- V případě MP je jejím úkolem odlišit tuto poruchu od stavů, které ji mohou napodobovat, což jsou především:
  - Smyslové vady (vady sluchu)
  - Poruchy řeči (vývojová dysfázie, mutismus)
  - Syndrom ADHD, ADD a specifické poruchy učení
  - Psychická či kulturní deprivace
  - Syndrom týraného či zneužívaného dítěte
  - Jiné duševní poruchy typu pervazivní vývojové poruchy, dětské schizofrenie aj.

Diagnostické metody

- **Klinické metody** nejsou vázány přísnými pravidly, jsou pružné a individuálnější:
  - **anamnéza,**
  - **pozorování,**
  - **dotazník, rozhovor,**
  - **analýza produktů činnosti,**
  - **kazuistika.**
- **Testové metody** jsou standardizované, všem osobám je předkládán stejný materiál, za stejných podmínek a jsou vyhodnocovány na základě norem pro danou populaci:
  - **testy obecných schopností, testy speciálních schopností, testy osobnosti, sociometrické testy.**

Diagnostické metody

- **Metody obecné:**
  - **osobní anamnéza,**
  - **rodinná anamnéza,**
  - **anamnéza prostředí,**
  - **katamnéza.**
- **Metody speciální:**

- pozorování,
- rozhovor, dotazník,
- diagnostické zkoušení,
- testové metody,
- kazuistika neboli případová studie,
- rozbor výsledků činnosti,
- přístrojové metody.

Diagnostické metody - anamnéza

- **Rodinná anamnéza (RA):**
  - Vyšetření rodinných poměrů, údaje o rodičích, sourozencích, se zřetelem na patologii. Zda rodiče žijí, jejich věk, choroby a zdravotní postižení v rodině.
- **Osobní anamnéza (OA):**
  - Shromažďuje data o vyšetřované osobě z období pre-, peri- a postnatálního, z raného dětství, předškolního věku apod. až po současný věk. Údaje o biologickém, neuropsychickém a sociálním vývoji, informace o chorobách, operacích, úrazech, lécích.
- **Anamnéza prostředí:**
  - Rodinné, školní, vrstevnické či pracovní prostředí.

Diagnostické metody - anamnéza

- **Vývojová anamnéza žáka:**
  - Nejčastěji u žáků se SPU/CH, MR, u dětí zanedbávaných.
- **Katamnéza:**
  - Zkoumání situace, ve které se jedinec nachází v určitém časovém odstupu od ukončené nápravy a hledají se příčiny recidivy nežádoucích jevů.
- **Anamnestický rozhovor, anamnestické dotazování**

Diagnostické metody - pozorování

- Jedná se o nejstarší diagnostickou metodu.
- Pozorování je speciální druh myšlení a vnímání, jehož cílem je poznat základní znaky a vlastnosti osoby či jevu a také jejich příčiny.
- Aby bylo pozorování objektivní, musí být plánovité, systematické (pravidelné) a přesné.
- Arch pro záznam pozorování.

Diagnostické metody – rozhovor a dotazník

- Patří mezi explorační metody, které zprostředkovávají interakci mezi vyšetřovanou osobou a diagnostikem formou ústní či psanou.
- V úvodu rozhovoru by měla být navozena příjemná atmosféra, z důvodu odstranění obav a napětí.
- Cílem exploračních metod je rozšíření anamnestických údajů, zjišťování, zájmů, názorů, zálib a postojů).
- V případě užití dotazníku existuje předpoklad dostatečné mentální úrovně vyšetřované osoby.

Diagnostické metody – analýza produktů činnosti

- Zjišťuje stupeň vědomostí, dovedností, vlastností, zájmy, možné potíže dítěte, sociální vztahy, profesní volbu.
- **Písemné práce.**
- **Výtvarné činnosti.**
- **Zájmové činnosti.**

➤ Analýza písma

Diagnostické metody – kazuistika – případová studie

- Studium dostupných materiálů (lékařská, psychologická, sociální vyšetření, posudky, spisy, vysvědčení), retrospektivní diagnostika a zhodnocení závěrů.

➤ Získané údaje se posuzují z hlediska:

- vývoje,
- podnětnosti prostředí,
- psycho-sociálního narušení,
- traumat,
- překonaných chorob,
- dědičných faktorů atd.

Diagnostické metody – kazuistika – vývojové škály

- jsou hlavními specifickými metodami pro vyšetřování dětí v novorozeneckém, kojeneckém a batolecím věku. Pro každý věkový stupeň jsou stanoveny určité úkoly. Hodnotí celkový vývoj dítěte, protože provázanost motorického a psychického vývoje je v raném období užší než v dalších obdobích.
- vývojové škály Gesellův test, Bayleyové škály či Mnichovská funkcionální diagnostika.

Diagnostické metody – kazuistika – vývojové škály

- Vývojové škály jsou dobře uplatnitelné u dětí s těžším stupněm mentálního postižení. Vyšetření se odvíjí od chronologického věku dítěte, u dětí s mentálním postižením podle předpokládané úrovně a výpovědi rodičů. Dále je nutné zvlášť hodnotit situace, kdy dítě s mentálním postižením není schopné zvládnout úlohu vzhledem k pohybovému či smyslovému postižení nebo úlohu odmítá, chová se patologicky nebo jeho projevům nerozumíme.

- V opačném případě by mohlo dojít k podcenění úrovně mentální kapacity dítěte.

Testy specifických schopností – sociálních schopností

- Soustředíme na schopnost jedince utvářet a pěstovat mezilidské vztahy.
- Diagnostika sociability jedince s postižením a její následný rozvoj je velmi důležitá, neboť vyjadřuje míru socializace jedince do společnosti.
- Mezi faktory podílející se na utváření sociability člověka s postižením patří vztah jedince k sobě samému, vztah k rodičům a širšímu sociálnímu prostředí, míra potřeby sociálních kontaktů, míra tolerance vůči okolí, tendence k agresivitě a schopnost osvojení a dodržování společenských norem.
- Tyto dovednosti lze zjišťovat pozorováním, exploračními metodami či případovými studiemi.

Testy specifických schopností – citová oblast

- Rozvoj sociálního chování úzce souvisí s rozvojem v citové oblasti.
- Neboť to, jak dítě cítí a jakým způsobem prožívá je základem pro naplnění poznávacích potřeb, rozvoj povahových rysů a sociálního zaměření.
- V rámci diagnostiky citové oblasti jedince se zaměřujeme na aktuální citové projevy, převažující emoční ladění, celkovou úroveň citového vývoje, lásku k prostředí a rodině a estetické citění.
- Metody pro zjištění citové oblasti jsou stejné, jako při zjišťování sociálních schopností, navíc lze využít hru a kresbu jako diagnostickou situaci nebo dramatizaci.

Testy specifických schopností – zraková percepce

- je součástí neverbálních zkoušek inteligence.
- Jednou z metod je Edfeldův reverzní test, jehož cílem je zjistit nezralost zrakového vnímání dítěte, způsobeného organickým poškozením CNS.
- Test vyšel v české úpravě Malotína v roce 1968.
- V testech by se nezralost zrakových funkcí projevila tendencí zaměňovat obrácené a otočené tvary, polohy nahoře-dole, vpravo-vlevo, nebo tvary, které se liší detaily.
- Vývojový test zrakového vnímání M. Frostigové zjišťuje nejen úroveň vizuální percepce, ale také úroveň senzomotorické koordinace a manuální zručnost. V české verzi byl tento test vydán v roce 1972 Krallovou.

Testy specifických schopností – sluchová percepce

- Využívají dvě zkoušky, které upravil Z. Matějček.
- Jedná se o zkoušku sluchové diferenciací (vytvořenou Wepmanem), jejíž náplní je rozpoznání rozdílu ve slabikách dvou nesmyslných slov a zkouška sluchové analýzy a syntézy, při které má dítě rozkládat a skládat slova.

Testy specifických schopností – motorika a grafomotorika

- je důležitá pro stanovení vývojového stupně motoriky jedince, od kterého se odvíjí jeho výchovně-vzdělávací i sociální zařazení.
- Pojem motorika vyjadřuje celkovou pohybovou schopnost člověka.
- Hrubá motorika je motorika celého těla, zejména chůze, patří do ní pohyby velkých svalových skupin.
- Jemná motorika představuje hybnost ruky malých

svalových skupin

- Grafomotorika reprezentuje pohyby ruky, prstů při psaní, uchopování, manipulaci ruky s psacím materiálem a kresbu.
- Vývoj motoriky lze zjišťovat buď pomocí vývojových škál, nebo pomocí motorických testů.

Testy specifických schopností – motorika a grafomotorika

- Klasickou metodou je Motometrická škála Ozereckého, která byla upravena Göllnitzem.
- Mezi dalšími metodami lze zmínit Test rovnováhy a pohybové koordinace (Kábele) nebo Test na určení svalové síly (Lowett).
- Pro zjištění jemné motoriky lze využít v mladším věku skládačky, kostky, puzzle, omalovánky či práci s jiným výtvarným nebo přírodním materiálem.
- Dále zkoušky založené na manuální zručnosti (Walterova a Poppelreuterova zkouška, Dexterimetr, Šrouby, Vidly).
- Výsledky diagnostiky grafomotoriky jsou důležité pro test školní zralosti.

Testy specifických schopností – lateralita

- Souvisí do jisté míry s diagnostikou motoriky, respektive s motorickou neobratností.
- Lateralitu je nutné stanovit do nástupu školní docházky.
- Vyšetření lateralit se provádí pomocí Žlabovy a Matějčkovy zkoušky lateralit. Soubor zkoušek obsahuje úkoly pro zjištění lateralit horní končetiny, dolní končetiny, oka a ucha. Zjištění lateralit ruky a vzájemné souvislosti mezi lateralitou smyslových orgánů a ruky je důležité pro nácvik čtení a psaní.
- S diagnostikou lateralit souvisí také vyšetření školních schopností a dovedností. K vyšetření výkonu čtení

používáme Matějčkovu zkoušku čtení. Diagnostickým nástrojem pro vyšetření psaní je rozbor školních sešitů, opis, přepis a diktát. Hodnocení matematických schopností slouží baterie testů zpracovaná Novákem.

Testy specifických schopností – sebeobslužné činnosti

- Se uskutečňuje pomocí porovnávání aktuálních výkonů vyšetřovaných jedinců k normám, které byly vypořádány u dětí bez postižení.
- V normách jsou podle věku uvedeny sebeobslužné činnosti, které by měl daný jedinec zvládnout.
- V rámci diagnostiky sebeobslužných činností se soustředíme na stravování, hygienu, oblékání a obouvání.

Testy specifických schopností – pozornost a paměť

- Vyšetření paměti má diferenciální diagnostickou hodnotu.
- Narušená paměť může být důsledkem organického poškození CNS nebo projevem úzkosti.
- Pro hodnocení paměti je nutné znát úroveň pozornosti, neboť tyto dvě oblasti spolu úzce souvisí.
- V rámci diagnostiky pozornosti se soustředíme na celkovou úroveň pozornosti i její individuální charakteristiky, kterými jsou například ulpívanost, vázanost na podněty, odolnost vůči rušivým vlivům, adaptace na nové podněty, vytrvalost nebo výkyvy pozornosti.

Testy specifických schopností – pozornost a paměť

- Co se týče paměti, sledujeme paměť verbální, pro jejíž vyšetření lze využít Pražský dětský Wechslerův test či Stanford-Binetův test.

- Vizuální paměť (neverbální) lze sledovat též pomocí Wechslerových zkoušek a Stanford-Binetova testu, ale také prostřednictvím Rey-Osterriethovy komplexní figury. V tomto případě se jedná o schopnost kresebné reprodukce předkládaných předloh.

Diagnostika – jedinců s MP

- Vymezení mentálního postižení **podle Americké asociace mentálního a vývojového postižení**, uveřejněné v jedenácté revizi Manuálu Mentální retardace, vydaném v roce 2010 charakterizuje **mentální postižení** (*Intellectual Disability*) jako významné snížení:

- **intelektových funkcí,**
- **adaptačního chování,**

- ...které se projevuje v mnoha každodenních sociálních a praktických dovednostech.

Diagnostika – intelektových funkcí

- Testy inteligence patří mezi nejstarší testové metody.
- Jejich význam spočívá v tom, že zjišťují důležitou stránku osobnosti, kterou je všeobecná inteligence.

- Provádění inteligenčních testů klade na psychologa velké nároky, jelikož jde o výkonový test, který závisí na správném navázání kontaktu, pozornosti, motivaci a podání maximálního výkonu vyšetřovaného.

- při hodnocení testů inteligence se výkon jedince porovnává s výkonem srovnatelné populace stejného věku a zázemí.
- Testy rozumových schopností se nejčastěji používají u dětí, za účelem poznání možností jejich vzdělávání.

Diagnostika – intelektových funkcí

- Kohoutek (2000, s. 71) podává syntézu definic vztahující se k **inteligenci** a uvádí, že většina definic se inteligence se shoduje v tom, že: *„intelligence je systém adaptačních schopností řešit nové úkoly i životní situace, což předpokládá schopnost logické analýzy a syntézy. Nejde ovšem jenom o logické myšlení v oblasti verbální, pojmové a teoretické, nýbrž také o schopnost adekvátně řešit praktické nonverbální úkoly včetně sociálních situací“*.

- Vývoj inteligence se předpokládá do 16-ti let.
- inteligence není jednodimenzionální schopností, má složitou strukturu, která se s věkem diferencuje.

Diagnostika – intelektových funkcí – kvantitativní hledisko

- K diagnostice inteligence se používá nejčastěji:
- **Stanford-Binetova zkouška.**
- **Wechslerovy zkoušky inteligence.**

Diagnostika – Stanford-Binetova zkouška

- V současné době se u nás užívá IV. revize Stanford-Binetova testu obsahující 15 subtestů, přičemž každý subtest měří odlišné schopnosti ve čtyřech oblastech:
  - **verbální myšlení,**
  - **abstraktně-vizuální myšlení,**
  - **kvantitativní myšlení,**
  - **krátkodobá paměť.**
- **intelligenční kvocient – IQ**, kterým rozumíme u dětí do 16-ti let podíl mentálního věku a skutečného chronologického věku vynásobeného stem.

Diagnostika – Wechslerovy zkoušky inteligence

- U nás se používají v současnosti Wechslerovy testy:
- *Pražský dětský Wechslerův test* (PDW test),
- *WISC-III* pro děti a *WAIS-R* a *WAIS-III* pro adolescenty a dospělé.
- **PDW test** byl publikován v úpravě Kubičky, Bursíka a Jirásků v roce 1973, a později pro účely našeho kulturního prostředí.
- Je určen pro děti od 5 do 16 let. Obsahuje základní i doplňkové subtesty.
- Doporučuje se provést všech 10 základních subtestů, i když pořadí subtestů v této verzi není předepsáno. Je tedy možné střídat verbální a neverbální subtesty, nebo předložit najednou celou verbální či neverbální část.
- Doplňkové subtesty jsou užívány pouze v případě, že byl některý ze základních subtestů znehodnocen

Diagnostika – pomocné testy inteligence

- **Test kresby lidské postavy:**
  - vytvořen ve 20. letech 20. století profesorkou Goodenoughovou.
  - Podstatou je, že dítě nakreslí lidskou postavu, která je následně podrobena obsahovému i formálnímu zkoumání.
  - pomocí dětské kresby lze poznat mentální úroveň, jemnou motoriku, koordinaci zraku a pohybu, schopnost soustředění, snahu, úsilí, představivost, paměť,

abstrakci, lateralitu a analyticko-syntetickou činnost dítěte.

Diagnostika – adaptivního chování

➤ **Představuje tři typy dovedností:**

- ***Pojmové myšlení*** – jazykové schopnosti, gramotnost, představy o počtu peněz, o čase, o číslech, sebeovládání.
- ***Sociální dovednosti*** – vztahy mezi lidmi, sociální zodpovědnost, sebevědomí, řešení sociálních problémů, schopnost podřídit se společenským pravidlům, schopnost odolat nástrahám.
- ***Praktické dovednosti*** – sebeobsluha, pracovní dovednosti, péče o zdraví, cestování, denní řád, bezpečnost, manipulace s penězi, používání telefonu.

Diagnostika – adaptivního chování

- ***Vinelandská škála sociální zralosti*** se v našich podmínkách používá ve věku od 3 do 9 let, a to jak u dětí s mentální retardací, tak s jinými druhy postižení.
- ***Günzburgova škála*** je určena především pro žáky

s těžkým postižením. Lze ji nazvat také jako P-A-C archy Günzburga.

Diagnostika – kvalitativní hledisko

Intelligenční kvocient (IQ) je ovlivňován neintelektovými jevy:

- ✓ adaptace, neklid,
- ✓ zájem,
- ✓ zvědavost, aktivace, osobní tempo,
- ✓ pozornost, paměť,
- ✓ schopnost nápodoby,
- ✓ schopnost motivace,
- ✓ řečový projev,
- ✓ emoční stabilita,
- ✓ preferovaný způsob řešení problémů.

Dané faktory vyjadřují míru využitelnosti zachované inteligence.

Diagnostika – hodnocení diagnostiky

- Testy intelektových schopností jsou tvořeny jednotlivými **subtesty**, které lze rozdělit na **verbální** a **neverbální**.
- Verbální úkoly zahrnují slovní zásobu, vědomosti o světě, praktický a početní úsudek, slovní krátkodobou paměť a schopnost nakládat s pojmy.
- V neverbálních subtestech hraje důležitou roli percepční

analýza a syntéza, manuální zručnost, vizuálně-motorická koordinace, prostorová orientace a názorné poznání.

- Verbální část PDW testu obsahuje vědomosti, porozumění, počty, podobnosti, slovník a opakování čísel. Názorová část PDW testu obsahuje doplnění obrázků, řazení obrázků, kostky, skládky, symboly a bludiště.

Diagnostika – hodnocení diagnostiky

- U jedinců s mentální retardací způsobenou na familiárním podkladě (vlivy dědičnosti a působení negativních vnějších podmínek prostředí) se vyskytuje rovnoměrné snížení výkonů ve verbálních i adaptačních složkách.
- U jedinců s mentální retardací na podkladě organického poškození CNS můžeme pozorovat nerovnoměrné výsledky ve verbálních a neverbálních funkcích (verbální bývají lepší).
- Děti, jež mají snížené rozumové schopnosti vlivem nepodnětného prostředí, mívají lepší výsledky v neverbálních testech.
- ❖ Jedinci s mentální retardací v některých diagnostických zkouškách naprosto selhávají, v jiných mohou mít až nadprůměrný výkon.

Legislativa týkající se školské problematiky vzdělávání žáků s LMP

Školský zákon, vyhlášky

Současná legislativa

- **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ze dne 24. září 2004, účinný od 1. ledna 2005.
- **Novela :**
- **Zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., zákon č. 472/2011 Sb.**
- podstatná část zákona č. 49/2009 Sb. nabývá účinnosti dnem 5. března 2009.
- podstatná část zákona č. 472/2011 Sb. nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2012.

Současná legislativa

- **Vyhláška č. 72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, účinná dnem vyhlášení 9. února 2005.

Novela:

- **Vyhláška č. 116/2011 Sb.**, o poskytování služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Účinná od 1. září 2011.

Současná legislativa

- **Vyhláška č. 73/2005 Sb.**, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, účinná dnem vyhlášení 9. února 2005.

Novela:

- **Vyhláška č. 147/2011 Sb.**, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Ze dne 25. května 2011. Účinná od 1. září 2011.

Legislativní vymezení

* **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), novela č. 49/2009:**

- § 2 Zásady a cíle vzdělávání.
- § 3 Vzdělávací programy.
- § 4 Rámcové vzdělávací programy.
- § 5 Školní vzdělávací programy.
- § 7 Vzdělávací soustava, školy a školská zařízení (novela).
- § 14 Vzdělávání příslušníků národnostních menšin.
- **§ 16 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (novela).**

Legislativní vymezení

* **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), novela č. 49/2009:**

- § 17 Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů.
- § 18 IVP.
- § 36, §37 Plnění a odklad povinné školní docházky (novela).
- § 40 Druhy jiného způsobu plnění povinné školní

docházky.

- § 42 Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením.
- § 45 Stupně vzdělání (základní vzdělání, základy vzdělání).
- § 47 Přípravné třídy základní školy (novela).
- § 48 Vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem (+ § 48a) (novela).
- § 51 Hodnocení výsledků vzdělávání žáků.
- § 115 – 120 Školská zařízení a školské služby.

Povinná školní docházka

- začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku (§ 36, odst. 3).
- V případě, že dítě není po dovršení šestého roku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé, může ředitel na základě písemné žádosti zákonného zástupce, doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře *odložit povinnou školní docházku* o jeden školní rok, popř. nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmi let (§ 37, odst. 1, 2).
- Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků,

nejvýše do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku (§ 36, odst. 1).

Povinná školní docházka

- Žák, který po splnění povinné školní docházky nezískal základní vzdělání, v něm může pokračovat, nejvýše do osmnáctého roku věku (§ 55, odst. 1).
- Žákovi se zdravotním postižením může ředitel povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž dosáhne dvacátého roku věku (§ 55, odst. 2).
- Podle zákona 158/2006, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. § 55, odst. 2, se u žáků s těžkým mentálním postižením, souběžným postižením více vadami a autismem až do dvacátého šestého roku věku.

1. 9. 2011.

Vyhláška č. 147/2011 Sb.

- Nově se vyhláška věnuje kromě **zdravotně postiženým** také podmínkám vzdělávání dětí, žáků a studentů **zdravotně a sociálně znevýhodněných**.
- zřetelně se uvádí, že **žáci bez zdravotního postižení se nevzdělávají podle vzdělávacích programů pro žáky se zdravotním postižením**.
- Rozšiřuje se **okruh činnosti asistenta pedagoga** pro žáky s těžkým zdravotním postižením o pomoc při sebeobsluze a pohybu žáků s těžkým zdravotním postižením.

Vyhláška č. 147/2011 Sb.

- Nově se doplňuje termín „**středně těžké mentální postižení**“ (v původní vyhlášce vynecháno nedopatřením).
- Zpřesňuje se složení týmu pedagogických pracovníků** působících ve třídě zřízené pro žáky s těžkým zdravotním postižením (mohou zde působit 3, z nichž alespoň **1** je asistent pedagoga).
- Novela vyhlášky je zveřejněna ve Sbírce zákonů, platí od

Vyhláška č. 147/2011 Sb.

- pro potřeby vzdělávání se **definuje žák se sociálním znevýhodněním**.
- doplňují se ustanovení o „**vyrovnávacích**“ opatřeních k podpoře vzdělávání žáků se sociálním a zdravotním znevýhodněním, které poskytuje škola hlavního vzdělávacího proudu v **inkluzivním vzdělávání** .
- zpřesňuje se možnost **výjimečného přijetí žáka bez zdravotního postižení do speciální školy** (v případech dlouhodobého selhávání v otevřeném školním prostředí i při využívání vyrovnávacích opatření).

Vyhláška č. 147/2011 Sb.

- zkracuje se **délka diagnostického pobytu** žáka v případě jeho vzdělávání ve speciální škole/třídě (1 až 3 měsíce).

- zřetelně se kodifikuje postup při přijímání žáka do speciální školy/třídy a vzdělávání podle vzdělávacího programu pro zdravotně postižené **pouze s informovaným souhlasem** zákonného zástupce žáka.
- doplňuje se **příloha vyhlášky**, která uvádí podklady pro tvorbu formuláře informovaného souhlasu
- umožňuje spojovat ročníky obou stupňů speciálních škol atd.).

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **§ 1 Podpůrná opatření (novela) – pro žáky se zdravotním postižením:**
  - speciální, metody, postupy, formy prostředky,
  - kompenzační, rehabilitační a reedukační pomůcky,
  - speciální učebnice, didaktické materiály,
  - předměty speciálně pedagogické péče,
  - poskytování poradenských služeb,
  - zajištění služeb asistenta pedagoga,
  - snížení počtu žáků ve třídě, oddělení, studijní skupině,
  - jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující SVP

žáka.

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **§ 1 Vyrovnávací opatření (novela) – pro žáky se zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním:**
  - užívání pedagogických, popřípadě speciálně pedagogických metod a postupů, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků,
  - Poskytování individuální podpory v rámci výuky a přípravy na výuku,
  - poskytování pedagogických a psychologických služeb,
  - zajištění služeb asistenta pedagoga,

Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **§ 1, odst. 6 Žák se sociálním znevýhodněním (novela):**

Žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání, včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **§ 3, odst. 1: Formy speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením:**

individuální integrace,
 skupinová integrace,
 škola samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením,
 kombinací forem.

- **§ 3, odst. 4: Žák se zdravotním postižením se přednostně vzdělává formou individuální integrace.**

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **§ 3, odst. 4: Žák bez zdravotního postižení se nevzdělává podle vzdělávacího programu pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením.**
- **§ 3, odst. 5: Žák bez zdravotního postižení se výjimečně a po dobu nezbytně nutnou pro vyrovnání jeho znevýhodnění může vzdělávat ve škole, třídě či studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením, pokud:**

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- **Jde o žáka se zdravotním znevýhodněním, který při vzdělávání v běžné škole i při zohledňování individuálních vzdělávacích potřeb a uplatňování podpůrných opatření celkově selhává.**
- **Jde o žáka se sociálním znevýhodněním, který při vzdělávání v běžné škole i při zohledňování individuálních vzdělávacích potřeb a uplatňování podpůrných opatření celkově selhává. Max. 5 měsíců.**

(OSN 2006, ČR 2009) ⇒ zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů – **antidiskriminační zákon**

Vyhláška č. 173/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- § 5 **Typy speciálních škol** (MŠ speciální, ZŠ praktická, ZŠ speciální, odborné učiliště, praktická škola).
- § 6 **IVP (novela)**.
- § 7 **Asistent pedagoga (novela)**.
- § 10 **Počty žáků (6-14 žáků)**.
- **ČÁST TŘETÍ** – Vzdělávání žáků mimořádně nadaných.
- **PŘÍLOHA:** Minimální rozsah údajů a informací pro udělení informovaného souhlasu se zařazením žáka od některé z organizačních forem vzdělávání a s převedením žáka do vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením.

Současné významné dokumenty inkluzivního vzdělávání

- **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením**

- **Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010-2014**
- **Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV)**

Pedagogicko-psychologické poradenské služby pro žáky s LMP

**Školská poradnenská zařízení
Školní poradnenská pracoviště**

Vyhláška č. 116/2011 Sb.

- **Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních:**
  - § 3 **Školská poradnenská zařízení:**
  - pedagogicko-psychologická poradna (PŘÍLOHA č. 1),
  - speciálně pedagogické centrum (PŘÍLOHA č. 2).
  - +
  - **Střediska výchovné péče** (zákon č. 109/2002 o výkonu ochranné výchovy, ústavní výchovy ve

školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních, novela 383/2005).

Školská poradenská pracoviště (PŘÍLOHA č. 3):

- **výchovný poradce,**
- **školní metodik prevence,**
- **školní psycholog,**
- **školní speciální pedagog.**

Vyhláška č. 116/2011 Sb.

- **§ 1 Poskytování poradenských služeb – dětem, žákům, studentům, zákonným zástupcům, školám a školským zařízením, bezplatně.**
- **§ 2 Obsah poradenských služeb:**
  - **Vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,**
  - **Naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,**

Vyhláška č. 116/2011 Sb.

- **Prevence a řešení výukových a výchovných obtíží, sociálně patologických jevů,**
- **Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním,**
- **Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo etnických skupin,**
- **Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané,**

➤ **Hodnocení na ZŠ praktické podle RVP ZV - LMP:**

Hodnocení výsledků vzdělávání (§ 51-53 školského zákona):

- klasifikačním stupněm,
- slovně,
- kombinací obou způsobů.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Dosažení školní zralosti předurčuje žáka ke vzdělávání na **1. stupni** základní školy, jež je charakteristické přechodem žáků z předškolního vzdělávání do systematického školního vzdělávání.
- RVP ZV - LMP (2005) respektuje pozdější nástup školní zralosti u žáků s lehkým mentálním postižením, opoždění sociálního, psychického i fyzického vývoje a rozdílnost rozumových schopností žáků.
- V důsledku těchto skutečností se ke každému žákovi přistupuje individuálně, respektují se žákovy možnosti a pozitivně hodnotí rozvoj jeho osobnosti. Hlavním úkolem tohoto období je adaptace žáků na nové prostředí, upevňování základních hygienických návyků, vytváření sociálních návyků a učení se novému stylu práce.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Úkolem základního vzdělávání žáků na **2. stupni** je podle RVP ZV budování vědomostí dovedností, návyků, hodnot a postojů, potřebných k samostatnému učení, rozhodování, zodpovědnému chování, respektování práv a povinností a budoucímu profesnímu uplatnění.
- V případě žáků s lehkým mentálním postižením, je oproti vzdělávání žáků bez postižení, kladen větší důraz na rozvoj sociálních a komunikačních schopností a praktických dovedností

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- **Cílem základního vzdělávání** je podle RVP pro základní vzdělávání (2005, 2007) žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout základ všeobecného vzdělání.
- možné naplňovat stejné cíle, avšak za uplatňovVe vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je podle RVP ZV – LMP (2005) ání přístupů, metod a forem, které odpovídají vývojovým a osobnostním zvláštnostem žáků. Z daného důvodu jsou v RVP ZV - LMP u jednotlivých cílů vymezená možná doporučení.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Koncepce **vzdělávacích oblastí** v RVP ZV – LMP odpovídá snížené úrovni rozumových schopností žáků, přičemž pomocí svých cílů a obsahů podporují především poznávací a komunikační schopnosti, zájmy, potřeby žáků a rozvíjí jejich osobnost.
- Jelikož podle RVP ZV očekávané výstupy vymezují způsobilost využívat osvojené učivo v praktickém životě, jsou v RVP ZV - LMP formulovány *podmínečným způsobem* a vyjadřují tak záměr pedagogického působení (RVP ZV – LMP 2005).

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- **Rámcový učební plán** pro základní vzdělávání (i žáků s lehkým mentálním postižením) vymezuje organizaci základního vzdělávání, minimální týdenní časovou dotaci pro vzdělávací oblasti a jejich vzdělávací obory na 1. a 2. stupni, dále disponibilní časovou dotaci a celkovou povinnou týdenní časovou dotaci.
- Rámcový učební plán stanovuje celkovou povinnou časovou dotaci pro základní vzdělávání v rámci 1. stupně na 118 hodin a v rámci 2. stupně na 122 hodin.
- Odlišnost obou rámcových učebních plánů spočívá v týdenním rozložení hodin jednotlivých předmětů na daných stupních.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru *Cizí jazyk* je v RVP ZV – LMP zařazen povinně až na 2. stupni.
- Vzdělávací obsah, vycházející ze vzdělávacího oboru *Český jazyk a literatura* a ze vzdělávacího oboru *Matematika a její aplikace* je realizován ve všech ročnících základního vzdělávání žáků bez postižení i žáků s lehkým mentálním postižením.
- Minimální časová dotace je u daných vzdělávacích oborů poměrně vyrovnaná, přičemž v rámci RVP ZV – LMP je minimální časová dotace vzdělávacího oboru *Český jazyk a literatura* nižší.
- RVP ZV – LMP umožňuje zařadit v 8. a 9. ročníku jako samostatný předmět *Rýsování*.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Mezi další vzdělávací obory, jejichž vzdělávací obsah je realizován v obou rámcových učebních plánech na 1. i 2. stupni patří *Informační a komunikační technologie*, *Hudební výchova*, *Výtvarná výchova*, *Tělesná výchova* a *Člověk a svět práce*.
- Vzdělávací obory *Informační a komunikační technologie* a *Tělesná výchova* mají vyšší časovou dotaci v RVP ZV – LMP a *Hudební výchova* a *Výtvarná výchova* mají vyšší časovou dotaci v RVP ZV.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Výrazný rozdíl v minimální týdenní časové dotaci lze spatřovat mezi oběma rámcovými učebními plány zejména u vzdělávacího oboru *Člověk a svět práce*.
- Tato vzdělávací oblast je dominantní vzdělávací oblastí v základním vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením, jelikož vede žáky k získání pracovních dovedností a návyků potřebných pro budoucí profesní uplatnění a zapojení do běžného života.
- V RVP ZV – LMP je minimální týdenní časová dotace pro 1. stupeň třikrát vyšší a pro 2. stupeň dokonce pětkrát vyšší, než v RVP ZV.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Významnost dané vzdělávací oblasti pro žáky s lehkým mentálním postižením dokládá také fakt, že v RVP ZV – LMP je vzdělávací obsah všech tematických okruhů povinný pro oba stupně, zatímco v RVP ZV si škola v rámci 2. stupně vybírá minimálně 2 tematické okruhy, které realizuje v plném rozsahu.
- Avšak tematický okruh Svět práce, který je určen žákům 8. a 9. ročníku je v obou rámcových učebních plánech povinný pro všechny žáky v plném rozsahu, přičemž v RVP ZV může být zařazován již od 7. ročníku. Vzdělávací oblast

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět* je realizován ve všech ročnících pouze na 1. stupni, a to ve stejné minimální časové dotaci pro oba rámcové učební plány.
- Naopak vzdělávací obsah vzdělávacích oborů vzdělávací oblasti *Člověk a společnost* se uskutečňuje pouze na 2. stupni, přičemž vyšší časová dotace obou oborů je ve vzdělávání žáků bez postižení.
- Pouze v rámci druhého stupně jsou realizovány také vzdělávací obory vzdělávací oblasti *Člověk a příroda* a vzdělávací obor *Výchova ke zdraví*, a to opět s vyšší minimální časovou dotací v RVP ZV.

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- **Disponibilní časovou dotaci** lze podle RVP ZV (2005, 2007) využít na:
  - ✓ realizaci volitelných i povinných vzdělávacích obsahů,
  - ✓ na realizaci doplňujících vzdělávacích oborů,
  - ✓ k posílení časové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí,
  - ✓ k realizaci průřezových témat,
  - ✓ k posílení časové dotace Tělesné výchovy
  - ✓ k realizaci vzdělávacích obsahů podporujících vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- RVP ZV – LMP (2005) upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením umožňuje využití disponibilní časové dotace také k zařazení předmětů speciálně pedagogické péče.

ZŠ praktická podle Vzdělávacího programu zvláštní školy:

- Povinná školní docházka **9 let**.

- 3. stupně:
  - Nižší (1. – 3. ročník) – funkce adaptační, propedeutická (trivium), diagnostická.
  - Střední (4. – 6. ročník) – větší posílení všeobecně vzdělávacích předmětů.
  - Vyšší (7. – 9. ročník) – profesní příprava.

ZŠ praktická podle Vzdělávacího programu zvláštní školy:

- **Učební plán (Vzdělávací program zvláštní školy):**
  - **Český jazyk.**
  - **Prvouka. Vlastivěda. Přírodověda.**
  - **Občanská výchova.**
  - **Dějepis. Zeměpis. Přírodopis.**
  - **Matematika. Rýsování.**
  - **Fyzika.**
  - **Chemie.**
  - **Hudební výchova.**
  - **Výtvarná výchova.**
  - **Pracovní vyučování.**
  - **Tělesná výchova (Zdravotní tělesná výchova ZTV).**
  - **Řečová výchova.**
  - **Doplňovací hodiny. Nepovinné předměty (Dramatická**

výchova).

Učební plán Vzdělávacího programu zvláštní školy:

ZŠ praktická podle Vzdělávacího programu zvláštní školy:

- **Hodnocení (Vzdělávací program zvláštní školy):**
  - Na nižším stupni se doporučuje slovní hodnocení (širší slovní hodnocení).
  - Nedoporučuje se opakování ročníku.
  - Úspěch, radost, pochvala, odměna.

- **Didaktické zásady** jsou obecná pravidla výuky, která určují její charakter, a to v souladu se základními zákonitostmi výuky a výchovnými a vzdělávacími cíli
- v souvislosti s didaktikou žáků s mentálním postižením nelze hovořit o speciálních didaktických zásadách, které by byly odlišné od obecných didaktických zásad. Naopak speciálně pedagogické přístupy jsou v obecných didaktických zásadách integrovány.

Didaktické zásady

V edukaci žáků na ZŠ praktické

Didaktické zásady na ZŠ praktické:

ZŠ praktická podle Vzdělávacího programu zvláštní školy:

➤ **Didaktické zásady na ZŠ praktické:**

- *zásada názornosti,*
- *zásada přiměřenosti,*
- *zásada soustavnosti,*
- *zásada trvalosti,*
- *zásada uvědomělosti a aktivity žáka.*

Didaktické metody

V edukaci žáků na ZŠ praktické

Didaktické metody na ZŠ praktické:

- ☐ V rámci vyučovacího procesu je důležité, aby učitel uměl vybrat vhodné **pedagogické metody** a dokonale je znal, jelikož metoda, jako cesta k cíli, je rozhodujícím prostředkem k dosahování cílů v každé uvědomělé činnosti.
- ☐ u osob s lehkým mentálním postižením lze do jisté míry uplatnit obecné pedagogické metody, avšak za předpokladu, že nevhodné vyučovací metody budou eliminovány a stávající metody budou upravovány podle výukových cílů a možností žáků s lehkým mentálním postižením.

- *diagnostické,*
- *hodnotící.*

Didaktické metody na ZŠ praktické:

➤ **podle zdroje poznání (Šimoník, O. 2003):**

- *metody slovní,*
- *metody názorné,*
- *metody praktických prací.*

➤ **podle fází vyučovací hodiny (Valenta, M., Müller, O. 2007):**

- *metody motivační,*
- *expoziční,*
- *fixační,*

Didaktické metody na ZŠ praktické:

➤ **MOTIVAČNÍ METODY:**

- Úvodní motivační metody (motivační vyprávění, rozhovor, sdělení cíle, demonstrace)
- Průběžné motivační metody (orientační otázky, aktualizace učiva, následná demonstrace)

Didaktické metody na ZŠ praktické:

➤ **EXPOZIČNÍ METODY:**

- ❑ **Metody přímého přenosu informací** – monologické metody (vyprávění, popis, instruktáž)
- ❑ **Metody zprostředkovaného přenosu poznatků:**
  - Demonstrační metody (pozorování, ilustrace, komparativní demonstrace, dlouhodobé pozorování, exkurze)
  - Metody pracovní (praktické práce, produktivní práce, veřejně prospěšná práce, laboratorní práce, manipulační práce)
  - Dramatické metody – dramika
  - Heuristické metody (sokratovský dialog, řešení problémů, projekt)
  - Samostatná práce

Didaktické metody na ZŠ praktické:

➤ **FIXAČNÍ METODY:**

- ❑ **Metody opakování vědomostí** – metoda otázek a

odpovědí, samostatná práce s textem, souvislý verbální projev, domácí úkol, demonstrace, dramatizace

- ❑ **Metody nácviku dovedností** - intelektový či motorický trénink, nápodoba, dril
  - Demonstrační metody (pozorování, ilustrace, komparativní demonstrace, dlouhodobé pozorování, exkurze)
  - Metody pracovní (praktické práce, produktivní práce, veřejně prospěšná práce, laboratorní práce, manipulační práce)
  - Dramatické metody – dramika
  - Heuristické metody (sokratovský dialog, řešení problémů, projekt)
  - Samostatná práce

Didaktické metody na ZŠ praktické:

➤ **KLASIFIKAČNÍ METODY:**

- ❑ **Longitudinální pozorování**
- ❑ **Souvislý verbální projev**
- ❑ **Soutěžní zkoušení**
- ❑ **Analýza žákovských prací**

- Písemné práce
- Didaktické testy
- Výkonové zkoušky

- individuální práce,
- individualizovaná výuka
- projektová výuka

Didaktické formy

V edukaci žáků na ZŠ praktické

Didaktické formy na ZŠ praktické:

➤ **z hlediska fází vyučovací hodiny:**

- hodina expoziční,
- fixační,
- Hodnotící,
- kombinovaná,

➤ **z hlediska organizace žáků:**

- frontální výuka,
- skupinová (kooperativní výuka),

Didaktické prostředky

V edukaci žáků na ZŠ praktické

ZŠ praktická podle Vzdělávacího programu zvláštní školy:

Výchovy na ZŠ praktické

Člověk a svět práce

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – Člověk a svět práce:

- **Vede k získání základních dovedností v různých**

oborech

- **Přispívá k vytváření profesní orientace**
- **Vychází z konkrétních životních situací**
- **Vzdělávací obsah je určen chlapcům i dívkám bez rozdílu**
- **Učí plánování činnosti, organizaci práce a práci v týmu**
- **Učí zásadám bezpečnosti při práci**
- **Poznávání rozmanitých materiálů a pracovních nástrojů**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru – Člověk a svět práce:

- **1. stupeň:**
- **Práce s drobným materiálem**
- **Konstrukční činnosti**
- **Pěstitelské práce**
- **Příprava pokrmů**

- **2. stupeň:**
- **Práce s technickými materiály**
- **Design a konstruování**
- **Pěstitelské práce, chovatelství**

- **Provoz a údržba domácnosti**
- **Příprava pokrmů, práce s laboratorní technikou**
- **Využití digitálních technologií**
- **Svět práce (závazné pro 8. a 9. roč., možnost realizace od 7. roč.)**

Výchovy na ZŠ praktické

Umění a kultura – hudební výchova, výtvarná výchova

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – hudební výchova:

- **Vede k porozumění hudebního umění**
- **Vede k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu**
- **Vede k rozvoji hudebnosti žáka, k uplatnění hlasového potenciálu, k rozvoji pohybových dovedností**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru – hudební výchova:

- **1. a 2. stupeň:**
- **Vokální činnosti a instrumentální činnosti –**

rytmizace říkadel, lidových písní, intonační cvičení, hra na tělo, grafický záznam melodie, hra na nástroje Orffova instrumentáře

- **Hudebně-pohybové činnosti – pohybové hry, pochod podle hudebního doprovodu, relaxace, základní taneční kroky**
- **Poslechové činnosti – výška, síla, délka tónu, rozpoznání tempa, rytmu, zpěvní hlasy, zvuk hudebních nástrojů**

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – výtvarná výchova:

- **Rozvíjení a uplatnění vlastního vnímání, citění, myšlení, prožívání, představivosti, fantazie**
- **Pochopení umění jako specifického způsobu poznání**
- **Vede k rozvoji tvořivosti**

Výchovy na ZŠ praktické

Člověk a zdraví – tělesná výchova

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – tělesná výchova:

- **Poznání vlastních pohybových možností a zájmů**

- **Poznání účinků pohybových činností na zdraví**
- **Zařazení pohybových činností do denního režimu**
- **Regenerace sil**
- **Kompenzace deficitů**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru – tělesná výchova:

- **1. stupeň a 2 stupeň:**
- **Činnosti ovlivňující zdraví – význam pohybu pro zdraví, hygiena při TV, rozvoj rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace, bezpečnosti při pohybových činnostech**
- **Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností – pohybové hry, základy gymnastiky, rytmické a kondiční cvičení pro děti, základy atletiky, sportovních her, turistika, plavání, lyžování, bruslení**
- **Činnosti podporující pohybové učení – komunikace v TV, organizace při TV, pravidla her, měření a posuzování pohybových dovedností**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru – zdravotní tělesná výchova:

- **Pro žáky III. a II. zdravotní skupiny,**
- **Činnosti a informace podporující korekce zdravotního oslabení**

- **Speciální cvičení**
- **Všeobecně rozvíjející pohybové činnosti**

RVP ZV a RVP ZV - LMP:

- RVP ZV i RVP ZV - LMP, obsahují v rámci vzdělávacího oboru Tělesná výchova tematický okruh *Zdravotní tělesná výchova*, jehož prvky jsou preventivně využívány v hodinách Tělesné výchovy pro všechny žáky, nebo jsou zařazovány u žáků se zdravotním oslabením. Může mít také formu povinného či volitelného předmětu.
- V RVP ZV - LMP je navíc Zdravotní tělesná výchova formou povinné tělesné výchovy pro žáky s trvale nebo přechodně změněným zdravotním stavem a může mít podobu předmětu *speciálně pedagogické péče*. Předměty speciální pedagogické péče je možné zařadit do školního vzdělávacího programu, na základě speciálních vzdělávacích potřeb žáků podle druhu zdravotního postižení či znevýhodnění.

Metodika čtení a psaní

Na ZŠ praktické

Analyticko-syntetická metoda čtení:

- hlásková metoda, vychází z mluveného slova a z toho, že český pravopis je fonetický – grafému odpovídá foném,
- děti si osvojují hlásku vyvozením ze slova, čtení po slabikách,
- využívá rytmižace, říkadel, pohádek, obrázků,
- LINC, UŠINSKIJ, SVOBODA, CHLUP.

3 etapy:

- Etapa jazykové přípravy na čtení – předslabikářové období.
- Etapa slabičně analytického způsobu čtení - slabikářové období.

- Etapa plynulého čtení.
- Součástí jsou *diferenční cvičení* pro rozvoj zrakového, sluchového vnímání a prostorové orientace.
- Cílem je rozvíjet *fonologické uvědomění* formou *analýzy, syntézy, paměti a diference*.
- Žáci poznávají samohlásky, souhlásky, cvičí se analýza, syntéza slabik. Žáci musí zvládnout *písmeno jako spojení grafému a fonému*.
- Vyvození písmene probíhá za podpory *řikadla*, ve kterém je dané písmeno obsaženo.

Analyticko-syntetická metoda čtení:

- **Etapa jazykové přípravy na čtení – předslabikářové období:**
- Učitel pracuje s *obrázky*, které děti provokují k mluvení a rozvíjí slovní zásobu.

Analyticko-syntetická metoda psaní:

- K. BENEŠ – Psaní na ZŠ praktické
- **Grafomotorická cvičení**
- **Algoritmus psaní**
- **Automatizace**
- Trojgranný program

Český jazyk na ZŠ praktické

Jazyk a jazyková komunikace

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – Jazyk a jazyková komunikace:

- **Rozvoj řečových schopností**
- **Srozumitelné vyjadřování ústní i písemnou formou spisovného jazyka**
- **Dorozumívání v běžných komunikačních situacích**
- **Rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku**
- **Osvojení správné techniky čtení a psaní**
- **Získávání základních literárních poznatků**
- **Vystupování na veřejnosti**
- **Český jazyk a literatura – Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova, Literární výchova**
- **Cizí jazyk**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Český jazyk a literatura
:

Komunikační a slohová výchova:

➤ **1. a 2. stupeň:**

➤ **Čtení**

➤ **Naslouchání**

➤ **Mluvený projev**

➤ **Písemný projev**

➤ **Psaní**

➤ **Formy společenského styku**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Český jazyk a literatura

:

Jazyková výchova:

➤ **1. stupeň a 2. stupeň:**

➤ **Abeceda**

➤ **Hláskosloví**

➤ **Nauka o slově**

➤ **Věta**

➤ **Tvarosloví**

➤ **Zvuková stránka jazyka**

➤ **Skladba**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Český jazyk a literatura

:

Literární výchova:

➤ **1. stupeň a 2. stupeň:**

➤ **Přednes**

➤ **Poslech**

➤ **Porozumění textu**

➤ **Reprodukce a dramatizace**

➤ **Základní literární pojmy**

➤ **Práce s textem**

➤ **Literární druhy a žánry**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Cizí jazyk:

pouze 2. stupeň:

Jednoduchá sdělení

Čtení a překlad jednoduchých pojmů a názvů

Základní jednoduché fráze

Tematické okruhy

Základní gramatické struktury

Práce se slovníkem

Matematika na ZŠ praktické

Matematika a její aplikace

Charakteristika a cíle vzdělávací oblasti – Matematika a její aplikace:

➤ **Osvojení a chápání matematických postupů**

➤ **Rozvíjení paměti a logického myšlení**

➤ **Používání matematických symbolů**

- **Rozvoj prostorové představivosti**
- **Řešení základních matematických operací**
- **Uplatnění matematických znalostí v praxi a běžném životě**
- **Čísla a početní operace**
- **Závislosti, vztahy, práce s daty**
- **Geometrie v rovině a v prostoru**
- **Aplikační úlohy**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Matematika a její aplikace:

Číslo a početní operace:

- **1. stupeň:**
- **Obor přirozených čísel do 1000 (1. – 3. roč. do 100)**
- **Násobilka, zápis a rozklad čísla v desítkové soustavě**
- **Porovnávání čísel, sčítání, odčítání, násobení, dělení,**
- **Práce s kalkulátorem**

- **2. stupeň:**
- **Obor přirozených čísel do 1000 000**
- **Zlomky, desetinná čísla, procenta, rovnice, římské číslice**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Matematika a její aplikace:

Závislosti, vztahy a práce s daty:

- **1. a 2. stupeň:**
- **Úlohy na orientaci v prostoru a čase**
- **Manipulační činnosti s konkrétními předměty**
- **Jednotky hmotnosti, délky času**
- **Tabulky, peníze**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Matematika a její aplikace:

Geometrie v rovině a prostoru:

- **1. a 2. stupeň:**
- **Základní útvary v rovině**
- **Základní útvary v prostoru**
- **Osová souměrnost**
- **Metrické vlastnosti v rovině**
- **Konstrukční úlohy**

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru –Matematika a její aplikace:

Aplikační úlohy:

- **1. a 2. stupeň:**
- **Číselné a obrázkové řady**
- **Doplňovačky**
- **Praktické geometrické úlohy**

-. - . - . - - - -